

Fitxes arqueològiques del Maresme i del Vallès II. Can Gurri (Vallromanes)

Oriol Font i Cot¹

Dates de prospecció: 9 d'octubre de 2003; 17 de maig de 2004

Coordenades: 0440069; 4596561 **Latitud:** 41° 31' 00"

Altitud: 420 ± 10 m.s.n.m.

Orientació: 232°, presa el 9 d'octubre

Altura angular: 5° **Azimut astronòmic:** 236°

Declinació astronòmica: -23° 53' 53"

Com arribar-hi: des de la N-II, hem de desviar-nos fins agafar la BV-5002 en direcció a Alella. A continuació, entrarem a la urbanització «Alella Park», i anirem pujant fins arribar al punt on s'acaba l'asfalt, que és també la cota més alta dels carrers asfaltats de la urbanització. Aquí deixarem el cotxe, passarem per una tanca i continuarem per un camí ample. Immediatament després, trobarem un revolt i prendrem el camí a mà dreta. Continuarem caminant fins trobar una altra cruïlla, amb una torre d'alta tensió al peu. Novament agafarem el camí de la dreta, que és descendent. A 120 metres de distància hi ha, a mà esquerra, un gran pi que té les branques tallades. Ens pot servir de referència per trobar un corriol, quasi bé imperceptible, que s'endinsa fins arribar, 20 metres enllà, al megàlit, el qual no és visible des del camí principal.

1. Doctor en Prehistòria per la Universitat de Barcelona (2007), defensant la tesi doctoral *Les orientacions dels sepulcres de corredor, galeries catalanes i arques amb vestibul-pou de Catalunya*. Cap de la secció de planetària del Grup d'Astronomia de Tiana. Membre del SERP (Seminari d'Estudis i Recerques Prehistòriques) de la Universitat de Barcelona. Professor de Ciències Socials de l'IES «Els Tres Turons», d'Arenys de Mar.

Ubicació i entorn: tot i estar molt emboscada, no és difícil deduir una posició dominant per a aquest megàlit. L'entorn és frondós; l'arbre predominant és l'alzina, però també hi ha arboç i esbarzers.

Classificació arquitectònica: el dolmen de Can Gurri és un sepulcre de corredor evolucionat amb passadís ample, tipus galeria catalana, en «V», cosa ja assenyalada amb anterioritat (MERCADAL (coord.) 2003: 32). El sepulcre va ser bastit amb lloses de granit en terreny pla. Les seves dimensions són:

- Longitud màxima mesurable, 3,7 m
- Amplària, a la capçalera, 1,3 m
- Amplària, a l'inici mesurable del passadís, 0,9 m
- Altura màxima (capçalera), 0,95 m

Ateses les seves dimensions, es tracta d'una petita galeria catalana. Pel seu bon estat de conservació, des del seu descobriment va ser classificat com una galeria coberta, dins la cambra de la qual llurs excavadors van localitzar un paviment groller (SERRA-RAFOLS 1955: 185). Segons Cuyàs, aquest dolmen conservava la cobertera, però

El dolmen de Can Gurri, vist des del lateral sud.

Una altra fotografia del sepulcre de Vallromanes, des del passadís en direcció a la cambra.

«sembla que un incendi del bosc calcinà la pedra i aquesta, posteriorment, fou destruïda.» (1976: 59). El túmul devia tenir un diàmetre d'entre 8 i 9 metres.

Elements de datació: com que aquest exemplar és una petita galeria catalana en «V», pertany a la quarta fase arquitectònica proposada per Tarrús, entre el neolític final i el calcolític, durant la primera meitat del III mil·lenni cal ANE (2003: 61).

L'aixovar trobat en el decurs de l'excavació de fa mig segle no contradiu la cronologia deduïda a partir de l'arquitectura del sepulcre, tot i que no permet una adscripció cronològica tan específica i, quan ho fa, ens remet a una reutilització molt posterior. Segons els seus excavadors, l'esmentat paviment de la cambra separava dos nivells d'ocupació. El superior és del bronze final, ja que, d'entre els diversos fragments ceràmics que s'hi van trobar, alguns són acanalats (SERRA-RÀFOLS 1955: 185). A un nivell no ben especificat («Entre las tierras que se interponían entre las capas de piedras planas del pavimento») (*Íbid.*) va aparèixer un punyal metàl·lic que, amb prudència, podem situar a finals del III mil·lenni cal ANE (MARTÍN *et al*, 1999: 149). Sota

El sepulcre, en una imatge anterior al creixement del bosc on es troba, obtinguda des de les capçaleres en direcció al passadís (ESTRADA 1993, 32).

el paviment es van localitzar dues puntes de sageta de sílex amb aletes (UBACH 1994: 185), que poden pertànyer a qualsevol moment del III mil·lenni cal ANE.

Estat de conservació: es mantenen dempeus quasi bé totes les lloses d'ençà el croquis que Jordi Pardo realitzà per a la CAC. La capçalera està formada per dues lloses; el costat sud manté tres blocs *in situ*, que són els més propers a la capçalera, més un altre, caigut cap endins, i més enllà encara n'hi ha un altre, caigut cap enfora, que potser formava part del passadís. Del lateral nord resten cinc lloses al seu lloc. La llosa que es recolza sobre la capçalera i la llosa lateral nord, que és a tocar la capçalera (cobrint una part de la cambra) no són al seu lloc. Pels voltants hi ha altres pedres que podrien pertànyer al megàlit, ja siguin de la cambra o bé de l'estructura tumular. A ponent estan tombats tres blocs que, per les seves dimensions, podrien haver format part del cobriment. El túmul està molt erosionat, però encara hi ha restes visibles al sector sud.

BIBLIOGRAFIA

- ARRIZABALAGA, Antoni, *et al.*, *Els orígens de Granollers i del Vallès Oriental*, Caixa d'Estalvis de Catalunya - Ajuntament de Granollers (1984), 108 pp.
- CARRERAS, E. *et al.*, «Els dòlmens de l'Empordà i del Rosselló: una visió de conjunt», *Patrimoni i Història Local. Jornades d'homenatge a Lluís Esteva i Cruañas*, Ajuntament de Sant Feliu de Guíxols - Diputació de Girona - Consell Comarcal del Baix Empordà (Sant Feliu de Guíxols 1996), 19-24.
- Carta Arqueològica: Vallès Oriental*. Inventari i Documentació del Patrimoni Arqueològic i Paleontològic de Catalunya [Consulta: 25 de novembre de 2002 a 7 de març de 2003].
- CURA i MORERA, Miquel; VILARDELL i PASCUAL, Roser. «Estat actual de la investigació sobre el megalitisme a Catalunya», *Homenatge a Miquel Tarradell. Estudis Universitaris Catalans. Volum XXIX*, Curial Edicions Catalanes (Barcelona 1993), 159-196.
- CUYÀS i TOLOSA, Josep M. *Història de Badalona. Volum II. I. Prehistòria. II. Els celtes. III. Els ibers*, Arts Gràfiques Duran (Badalona 1976), 225 pp.
- ESTRADA GARRIGA, José. *Síntesis arqueológica de Granollers y sus alrededores*, Publicaciones del Museo de Granollers (Granollers 1955), 24 pp + 1 mapa.
– «El gran avance de nuestra arqueología comarcal durante los últimos treinta años», *Vallés*, núm. 2016, 28 de enero (Granollers 1974), 48-49.
- ESTRADA I GARRIGA, Josep, «Granollers a l'antiguitat», *Revista del Vallès* (La Garriga 1993), 157 pp.
- ESTRADA, José; VILLARONGA, Leandro, «La «Lauro» monetar y el hallazgo de Cànoves (Barcelona)», *Ampurias*, XXIX (1967), 135-194.
- FÁBREGAS, Jaime. «Tiana. Comunicación del Rvdo. Don Jaime Fábregas, Pbro. Dolmen de Castell Ruf», *Informes y Memorias*, 32, VIII Reunión de la Comisaría Provincial de Excavaciones Arqueológicas de Barcelona (Madrid 1955), 67-69.
- GARRIDO, Carlos. *Arqueología de Cataluña y Baleares. Más de 200 yacimientos arqueológicos*, Editorial Planeta (Barcelona 1998), 513 pp.
- LLEONART i CASADEVALL, Robert. «El Maresme durant l'Eneolític», *Miscel·lànies Arqueològiques sobre Mataró i El Maresme*, Museu Municipal de Mataró - Ajuntament de Mataró (Mataró 1976), 9-13.
- MAÑÉ i SABAT, Antoni. *Itineraris dolmènics de Catalunya*, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, Llibre de Motxilla (Barcelona 1996), 79 pp.
- MARTÍN CÓLLIGA, Araceli *et al.*, «Nordeste», a Delibes de Castro, Germán; Montero Ruiz, Ignacio (coords.), *Las primeras etapas metalúrgicas en la Península Ibérica: II. Estudios regionales*, Instituto Universitario Ortega y Gasset. Fundación Ortega y Gasset. Ministerio de Educación y Cultura (Madrid 1999), 115-177.
– «Cultura material, economia i intercanvis durant el III mil·lenni AC a Catalunya», *Pirineus i veïns al 3r mil·lenni AC. De la fi del neolític a l'edat del bronze entre l'Ebre i la Garona. XII Col·loqui Internacional d'Arqueologia de Puigcerdà*, 10-12 de novembre del 2000 (Puigcerdà 2002), 295-321.
- MERCADAL i FERNÁNDEZ, Oriol (coord). *Laietania, 14. Estudis d'arqueologia i d'història. La costa de Can Martorell (Dosrius, El Maresme). Mort i violència en una comunitat del litoral català durant el tercer mil·lenni aC*, Museu de Mataró - Secció Arqueològica (Mataró 2003), 256 pp.
- NUIX ESPINOSA, José M^a. «Martorelles», *Ampurias*, XXIV (1962), 296.

- PETIT i MENDIZÀBAL, Maria Àngels, «Les primeres etapes de l'edat del Bronze al Vallès», *Limes*, 0 (1990), 23-30.
- SERRA RÁFOLS, J. de C. «El estudio de la Cultura Megalítica Catalana», *Archivo de Prehistoria Levantina*, V (1954), 23-33.
 – «Martorellas (Barcelona)», *Noticiario Arqueológico Hispánico*, Ministerio de Educación Nacional. Dirección General de Bellas Artes. Comisaría General de Excavaciones Arqueológicas (Madrid 1955), 185.
- TARRÚS i GALTER, Josep, «Els constructors de megàlits a Catalunya: cistes i dòlmens entre els mil·lennis v-III cal aC», *Cota Zero*, 18 (2003), 54-75.
- UBACH i FONT, Pau. *Memòries etno-arqueològiques. Vilassar de Dalt, 1934-1993. 6000 anys d'història del Maresme*, L'Aixernador edicions. Col·lecció El Montalt, 18 (Argentonà 1994).